

EPINION

pluss
LEADERSHIP

cefu | Center for
Ungdomsforskning

UNGEPAKKE 2
MIDTVEJSEVALUERING af initiativ 9:
*Målretning af ressourcer til
institutionernes indsats for
frafaldstruede*

Til Ministeriet for Børn og Undervisning

November 2011

INDHOLD

1. INDLEDNING	3
1.1 Om evalueringen	3
1.2 Baggrunden for initiativet	4
2. RESUME AF KONKLUSIONER OG ANBEFALINGER	5
3. IMPLEMENTERING OG ORGANISERING	6
3.1 Strategier for fastholdelse	6
3.2 Samarbejdet mellem aktørerne	8
3.2.1 Strategier for samarbejde	8
3.2.2 Det konkrete samarbejde mellem UU og uddannelsesinstitutionerne	10
4. FORELØBIGE RESULTATER OG EFFEKTER	13
4.1 Aktørernes vurdering	13
4.2 Betydning af fastholdelsesindsatsen	14
5. KONKLUSIONER OG ANBEFALINGER	16
BILAG A: METODE- OG DOKUMENTATION	17
A.1 Aktør-survey	17
A.2 Casestudier	19

1. INDLEDNING

Dette notat er en midtvejsevaluering af initiativ 9 i Ungepakke 2: Målretning af ressourcer til institutionernes indsats for frafaldstruede.

Formålet med initiativ 9 er at forbedre fastholdelsen af frafaldstruede elever på ungdomsuddannelserne. Målgruppen er således unge frafaldstruede elever på ungdomsuddannelser. Formålet skal opnås gennem følgende aktiviteter:

- Uddannelsesinstitutionernes fastholdelsesindsats frigøres gennem afskaffelse af begrebet gennemførelsesvejledning i lovgivningen med de dertilhørende krav
- Institutionerne forpligtes til at fastholde elever i uddannelse
- Pligten består konkret i en forpligtelse til at udarbejde principper for at fastholde elever, procedurer ved omvalg, frafald etc.

Initiativet skal give institutionerne større lokalt ledelsesrum til at beslutte, hvilke fastholdelsesindsatser man ønsker at tilbyde, samt beslutte hvilke kompetencer og personalegrupper der bedst løser denne opgave. Målet er en optimal ressourceanvendelse i forhold til lokale behov og muligheder.

1.1 Om evalueringen

Midtvejsevalueringen af initiativ 9 – målretning af ressourcer til institutionernes indsats for frafaldstruede – udgør sammen med en midtvejsevaluering af Uddannelsesparathedsvurderingerne (UPV) første del af den samlede evaluering af initiativerne under Ungepakke 2. Den samlede evaluering har til formål at vurdere effekterne af Ungepakke 2 i forhold til målet om, at flere unge kommer til at gennemføre en ungdomsuddannelse. Det mere specifikke formål med denne midtvejsevaluering af initiativ 9 er at kvalificere såvel det konkrete arbejde med strategier for fastholdelse rundt om i landet som den politiske beslutningsproces i forhold til den fremtidige lovgivningsmæssige ramme omkring fastholdelse og vejledning på institutionerne.

Det er vigtigt at holde sig for øje, at det datamateriale, der ligger til grund for midtvejsevalueringen, er tilvejebragt i foråret 2011, umiddelbart efter loven trådte i kraft, og altså samtidig med aktørernes implementering af initiativet. Undersøgelsens konklusioner bør derfor læses og anvendes som led i en udviklingsproces og ikke som den endelige vurdering af initiativet.

Den samlede evaluering af Ungepakke 2 er tilrettelagt som en kombineret proces- og effektevaluering. Procesevalueringen forholder sig til evalueringskriterierne *implementering* og *organisering*, mens effektevalueringen forholder sig til evalueringskriterierne *resultater* og *effekter*. Da der er tale om en midtvejsevaluering, vil procesevalueringen være i fokus, da det endnu ikke kan forventes, at der kan dokumenteres væsentlige resultater og effekter af indsatsen.

Evalueringen foretages på baggrund af data fra survey med alle relevante institutionelle aktører (forvaltninger, UU, grundskoler, uddannelsesinstitutioner, produktionsskoler og studievalg) samt kvalitative data

fra casestudier gennemført i seks kommuner i foråret 2011. Der henvises til bilag A for en uddybende beskrivelse af evalueringens metode.

1.2 Baggrunden for initiativet

Baggrunden for initiativ 9 om målretning af ressourcer til institutionernes indsats for frafaldstruede er ifølge Undervisningsministeriet, at nogle uddannelsesinstitutioner på Undervisningsministeriets område, herunder især de almene gymnasier, ikke har haft den nødvendige fleksibilitet, når de skal prioritere, hvilke fastholdelsesredskaber de vil anvende. Det skyldes, at ressourcerne til gennemførelsesvejledningen har været bundet i de centrale arbejdstidsaftaler. Det har derfor ikke været muligt at anvende ressourcen til specialistfunktioner inden for andre faggrupper.

Med Ungepakke 2 stilles institutionerne friere i deres indsats for at fastholde elever og studerende i uddannelse ved afskaffelsen af begrebet gennemførelsesvejledning i lovgivningen med de dertil hørende krav.

Gennemførelsesvejledning som begreb afløses af en institutionsforpligtigelse til at fastholde elever og studerende i uddannelse. Ændringerne giver uddannelsesinstitutionerne mulighed for at fokusere fastholdelsesarbejdet på de elever, der er frafaldstruede og derfor kræver en særlig indsats.

Institutionerne bevarer deres ansvar for at understøtte elever og studerende i at gennemføre deres uddannelse, men stilles således friere i deres valg af metoder. Dermed er det målet, at den enkelte institution i højere grad kan tilpasse indsats og ressourcer til vilkårene på den enkelte skole, således at der fremover kan anvendes socialrådgivere, psykologer, socialpædagoger og mentorer, der ikke allerede er tilknyttet institutionen. De enkelte institutioner forpligtes til at udarbejde principper for procedurer ved omvalg og afbrydelse af uddannelse. De forpligtes endvidere til at samarbejde med UU og Studievalg om elever, der er i risiko for at falde fra uddannelsen.

Med ændringen og den samtidige etablering af e-vejledningen er det målet, at en del af den overlappende vejledningsindsats, der i dag foregår på institutionerne, og som reelt er UU's og Studievalgs ansvar, undgås. Med gennemførelsen af initiativet forventes der således en takstbesparelse på 35 mio. kr. fra 2012.

2. RESUME AF KONKLUSIONER OG ANBEFALINGER

Midtvejsevalueringen viser, at lovændringen i forbindelse med initiativ 9 endnu ikke har ændret særligt meget ved praksis på uddannelsesinstitutionerne. Mange aktører i undersøgelsen fokuserer primært på besparelsen i forbindelse med lovændringen og er på den baggrund generelt skeptiske. Det opleves dog positivt, at man i højere grad har mulighed for at justere/tilpasse egen indsats, og flere vurderer, at fastholdelse vægtes mere og er blevet mere synligt.

Overordnet er det også opfattelsen blandt aktørerne, at fastholdelsesindsatsen *har* en afgørende betydning for, at eleverne gennemfører uddannelsen. 75 % af uddannelsesinstitutionerne mener, at indsatsen i høj eller i meget høj grad har en betydning. Ingen aktører vurderer, at indsatsen *ikke* har betydning.

Både gymnasiale uddannelser og erhvervsuddannelser understreger, at fastholdelsesarbejdet fylder meget i skolernes dagligdag og understreger, at der bruges mange ressourcer på fastholdelse, som også ligger udover "det normale" eller det institutionaliserede. Der efterspørges derfor fra mange sider en ændring i de økonomiske rammevilkår – fx et socialt taxameter eller en mulighed for, at "pengene følger eleven".

Stort set alle ungdomsuddannelsesinstitutioner har udarbejdet strategier og/eller procedurer for fastholdelse, men der er stor variation i omfang – fra meget overordnede fastholdelsespolitikker til detaljerede procedurer/handlingsplaner. Traditionel studievejledning fylder fortsat meget i indsatserne på de gymnasiale uddannelser, mens særligt erhvervsuddannelserne iværksætter mange individuelle støtteordninger.

68 % af ungdomsuddannelserne har udarbejdet en strategi for samarbejdet med UU og Studievalg omkring frafaldstruede. Hver tredje gymnasiale uddannelsesinstitution har endnu ikke udarbejdet en strategi/procedure for samarbejdet. Disse tal skal ses i sammenhæng med en fortsat stor overlappende vejledningsindsats og en uklarhed omkring ansvarsområder i relation til fastholdelses- og vejledningsindsatsen. Konkret vurderer halvdelen af ungdomsuddannelserne, at en fjerdedel af den vejledning, de foretager, reelt er UU's og/eller Studievalgs ansvar.

Samarbejdet mellem uddannelsesinstitutioner, UU og Studievalg opleves på trods af disse forhold som tilfredsstillende, og det understreges, at samarbejdet bærer præg af stor fleksibilitet.

På denne baggrund anbefales, at Børne- og Undervisningsministeriet anderkender det velfungerende og fleksible daglige samarbejde mellem aktørerne, men fortsat fokuserer på (og kommunikerer) vigtigheden af et *strategisk funderet* samarbejde mellem aktørerne samt tydelighed omkring snitfladerne mellem fastholdelse og vejledning. Helt konkret er det vigtigt, at der på skolerne er klarhed omkring, *hvem* man skal henvende sig til, hvis man som lærer oplever en ung, som er frafaldstruet.

3. IMPLEMENTERING OG ORGANISERING

3.1 Strategier for fastholdelse

Stort set alle ungdomsuddannelsesinstitutioner havde i foråret 2011 udarbejdet strategier og/eller procedurer for fastholdelse, som det ses nedenfor i tabel 1. Der findes ingen signifikant forskel mellem de gymnasiale uddannelser og erhvervsuddannelserne.

Tabel 1. Har din institution udarbejdet strategier og/eller procedurer for at fastholde elever i uddannelse?

	GYMNASIAL UDDANNELSE	ERHVERVS UDDANNELSE
Ja	96 % (108)	98 % (43)
Nej	4 % (4)	2 % (1)
Total	100 % (112)	100 % (44)

Tilsvarende vurderer stort set alle UU-ledere (93 %), at uddannelsesinstitutionerne aktivt arbejder med strategier for fastholdelse af elever, jf. tabellen nedenfor.

Tabel 2. Er det din vurdering, at uddannelsesinstitutionerne arbejder aktivt med strategier for fastholdelse?

	PROCENTANDEL
Ja	93 % (42)
Nej	2 % (1)
Ved ikke	4 % (2)
Total	100 % (45)

Casestudierne viser dog, at der er stor forskel på karakteren af strategier og procedurer for fastholdelse – varierende fra detaljerede beskrivelser af strategi, procedurer og konkrete ansvarsfordelinger til mere overordnede beskrivelser af eksempelvis en fastholdelsespolitik. Tendensen, som kommer til udtryk i casestudiet, er, at mange erhvervsuddannelser har mere detaljerede strategier og handlingsplaner, hvilket naturligt afspejler, at man siden 2008 har skullet udarbejde handlingsplaner for øget gennemførelse på erhvervsskolerne, mens arbejdet er nyt for de gymnasiale uddannelser.

Indholdsmæssigt viser både survey og casestudier, at der ligeledes er en vis bredde i uddannelsesinstitutioners indholdsmæssige fokus.

Stort set alle de gymnasiale uddannelser (97 %) har fokus på studievejledning, mens det er tilfældet hos 86 % af de erhvervsrettede uddannelser. Erhvervsuddannelserne har i meget høj grad fokus på individuelle støtteordninger (93 %), mens det gælder for 84 % af de gymnasiale uddannelser.

Tabel 3. Hvilke af nedenstående muligheder har I fokus på i jeres strategier/procedurer?

	GYMNASIAL UDDANNELSE	ERHVERVS UDDANNELSE
Studievejledning	97 % (105)	86 % (37)
Individuelle støtteordninger	84 % (91)	93 % (40)
Undervisningsmæssige tiltag	84 % (91)	88 % (38)
Andre tiltag	11 % (12)	21 % (9)
Total	277 % (108)	288 % (43)

Mange uddannelsesinstitutioner har også angivet, at "andre tiltag" er i fokus i fastholdelsesarbejdet og har uddybet i spørgeskemaet. Ligeledes er indholdet i fastholdelsesstrategierne undersøgt i forbindelse med casestudierne.

Både gymnasiale uddannelser og erhvervsuddannelser har sat fokus på kompetenceudvikling af lærere, styrket kontaktlærerrolle, ansættelse af mentorer/elevcoaches, elev-til-elev ordninger (tutorer, ambassadører), ansættelse/anvendelse af psykologer, tydelig fraværspolitik samt fokus på det sociale miljø på uddannelsen.

Særligt de gymnasiale uddannelser har desuden fokus på styrket samarbejde - i lærerteams, mellem lærerteams, studievejledere og ledelse og med forældre. Af særlige elevrettede tiltag kan nævnes studiegrupper, studiecafeer, yderligere lektielæsnings-tiltag og "godmorgen"-ordninger.

Erhvervsuddannelserne fremhæver nye organisationsformer og alternativ tilrettelæggelse af forløb: Nye grundforløbspakker, differentierede og målrettede forløb, fokus på overgange til hovedforløb, mere praksisnære undervisningsformer og sociale netværk på tværs af hold/forløb. Desuden arbejder flere med særlige tilbud til stærke elever.

Lovændringen giver mulighed for at inddrage andre medarbejdertyper i fastholdelsesarbejdet. Det er ikke muligt på baggrund af den aktuelle dataindsamling at give et kvantitativt overblik over anvendelse af nye medarbejdertyper, men det er vurderingen på baggrund af casestudiet, at denne mulighed anvendes på mange skoler/institutioner. Særligt psykologer, socialpædagoger og coaches fremhæves. Det er dog også tydeligt, at studievejledere fortsat spiller en central rolle i fastholdelsesindsatsen – særligt på de gymnasiale uddannelser.

Surveyen viser, at 67 % af uddannelseslederne på begge uddannelsesretninger i høj eller i meget høj grad vurderer, at fastholdelsesarbejdet er hensigtsmæssigt organiseret i relation til anvendelsen af medarbejdernes ressourcer, mens knap en tredjedel svarer i nogen grad.

Tabel 4. I hvilken grad vurderer du, at arbejdet omkring fastholdelse er hensigtsmæssigt organiseret i din institution i relation til anvendelsen af medarbejderes ressourcer?

	GYMNASIEL UDDANNELSE	ERHVERVS UDDANNELSE
I meget høj grad	11 % (12)	9 % (4)
I høj grad	57 % (64)	59 % (26)
I nogen grad	29 % (33)	30 % (13)
I ringe grad	1 % (1)	0 % (0)
Slet ikke	0 % (0)	0 % (0)
Ved ikke	3 % (3)	2 % (1)
Total	100 % (113)	100 % (44)

3.2 Samarbejdet mellem aktørerne

En central målsætning i forbindelse med vedtagelsen af initiativ 9 om målretning af ressourcer til institutionernes indsats for frafaldstruede er at undgå en del af den overlappende vejledningsindsats, der foregår på institutionerne, men som reelt er UU's og Studievalgs ansvar. Som en del af lovændringen forpligtes institutionerne derfor til at udarbejde en strategi/procedure for samarbejdet med UU og Studievalg.

3.2.1 Strategier for samarbejde

Surveyen viser, at 64 % af gymnasierne og 77 % blandt erhvervsskolerne i foråret 2011 havde udarbejdet en strategi for samarbejdet med UU og Studievalg omkring frafaldstruede, som de forpligtes til med lovændringen. En tredjedel blandt gymnasierne havde (endnu) ikke udarbejdet en strategi/procedure, mens den tilsvarende andel blandt erhvervsskolerne lå på 16 %. Det er således især erhvervsuddannelserne, som har opfyldt forpligtelsen.

Tabel 5. Har din institution udarbejdet strategier/procedurer for samarbejdet med UU og Studievalg omkring frafaldstruede elever?

	GYMNASIEL UDDANNELSE	ERHVERVS UDDANNELSE
Ja	64 % (72)	77 % (34)
Nej	34 % (38)	16 % (7)
Ved ikke	3 % (3)	7 % (3)
Total	100 % (113)	100 % (44)

I forlængelse heraf er det interessant, at 30 % af erhvervsuddannelserne vurderer, at *halvdelen* af den vejledning, der foregår på institutionen, er UU's og/eller Studievalgs ansvar, mens 39 % af UU og Studievalg-centrene mener, at *intet* af den vejledning, som foregår på uddannelsesinstitutionerne, reelt er UU's eller Studievalgs ansvar. I Tabel 6 nedenfor ses den samlede fordeling.

Tabel 6. Hvor meget af den vejledning, der foregår på uddannelsesinstitutionerne, vurderer du, reelt er UU's og/eller Studievalgs ansvar?

	UU	STUDIEVALG	TOTAL (UU OG STUDIEVALG)	GYMNASIAL UDDANNELSE	ERHVERVS- UDDANNELSE	TOTAL (UNGDOMS- UDDANNELSERNE)
Alt	0 % (0)	0 % (0)	0 % (0)	0 % (0)	2 % (1)	1 % (1)
Ca. trefjerdedele	4 % (2)	0 % (0)	4 % (2)	1 % (1)	7 % (3)	3 % (4)
Ca. halvdelen	7 % (3)	0 % (0)	6 % (3)	11 % (12)	30 % (13)	16 % (25)
Ca. en fjerdedel	13 % (6)	17 % (1)	14 % (7)	52 % (59)	39 % (17)	48 % (76)
Ingen	38 % (17)	50 % (3)	39 % (20)	16 % (18)	7 % (3)	13 % (21)
Ved ikke	38 % (17)	33 % (2)	37 % (19)	20 % (23)	16 % (7)	19 % (30)
Total	100 % (45)	100 % (6)	100 % (51)	100 % (113)	100 % (44)	100 % (157)

Mange respondenter tilkendegiver, at de ikke ved, hvor stor en del af den vejledning, der foregår på uddannelsesinstitutionerne, der reelt er UU's og/eller Studievalgs ansvar. Det gælder 37 % af UU- og Studievalgscentre og 19 % af uddannelsesinstitutionerne.

Samarbejdet mellem uddannelsesinstitutioner, UU og Studievalg opleves på trods af disse forhold generelt set som tilfredsstillende, som det ses i Tabel 7. Samlet vurderer 68 %, at samarbejdet fungerer tilfredsstillende eller meget tilfredsstillende, mens kun 6 % vurderer, at samarbejdet er utilfredsstillende eller meget utilfredsstillende. Der findes ikke store forskelle mellem UU og ungdomsuddannelserne, men UU tenderer

dog til at vurdere samarbejdet en anelse mere tilfredsstillende. Blandt uddannelsesinstitutionerne er det særligt de gymnasiale uddannelsesinstitutioner, der vurderer, at samarbejdet er utilfredsstillende.

Tabel 7. Hvordan vurderer du, at samarbejdet mellem uddannelsesinstitutionerne, UU og Studievalg i relation til fastholdelse fungerer?

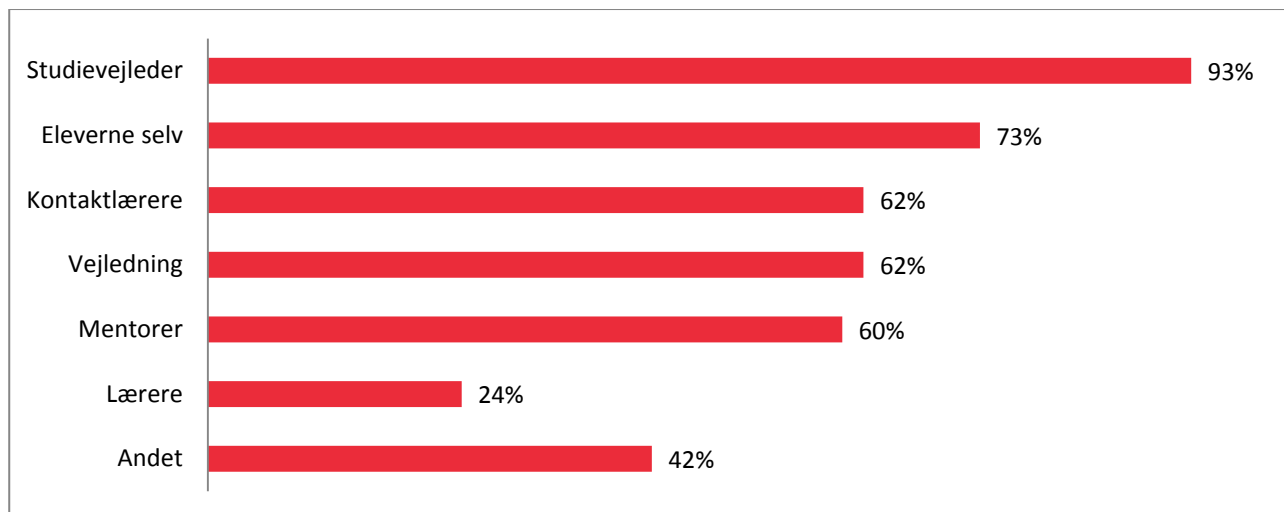
	UU	GYMNASIAL UDDANNELSE	ERHVERVS UDDANNELSE
Meget tilfredsstillende	16 % (7)	10 % (11)	7 % (3)
Tilfredsstillende	58 % (26)	55 % (62)	68 % (30)
Hverken eller	20 % (9)	22 % (25)	18 % (8)
Utilfredsstillende	2 % (1)	9 % (10)	5 % (2)
Meget utilfredsstillende	0 % (0)	1 % (1)	0 % (0)
Ved ikke	4 % (2)	4 % (4)	2 % (1)
Total	100 % (45)	100 % (113)	100 % (44)

3.2.2 Det konkrete samarbejde mellem UU og uddannelsesinstitutionerne

UU er den vigtigste samarbejdspartner for uddannelsesinstitutionerne i relation til fastholdelse. Hvis vi ser nærmere på, hvordan samarbejdet mellem UU og uddannelsesinstitutionerne om frafaldstruede elever helt konkret foregår, så viser data fra surveyen, at det er meget forskelligt, hvordan UU opnår viden om frafaldstruede elever.

Som det fremgår af Figur 1 nedenfor, er det særligt studievejlederne, der sikrer, at UU får kontakt til frafaldstruede elever (93 %). Som tidligere beskrevet er studievejledningen ofte en meget central del af institutionernes fastholdelsesindsats. Der skabes dog også ofte kontakt til UU via eleverne selv (73 %), mens kontaktlærer, vejledning (begge 62 %) og mentorer (60 %) også gør UU opmærksom på frafaldstruede elever. Lærerne på uddannelsesinstitutionerne, som ikke er kontaktlærere, henvender sig i sjældnen grad til UU med information om frafaldstruede elever.

Figur 1. Hvordan får UU konkret kendskab til frafaldstruede unge?

Note: Kategorien "Lærere" angiver lærere fra uddannelsesinstitutionerne.

Med 42 % er det næsten halvdelen af respondenterne, der har svaret "andet". Under "andet"-kategorien gives der udtryk for, at kontakten til UU oftest sker via tilbagemelding.dk, mens enkelte også pointerer forældrenes initiativ. Enkelte giver desuden udtryk for frustrationer over, at uddannelsesinstitutionerne er langsomme til at reagere i forbindelse med frafaldstruede elever. "Faglærerne er jo også meget forskellige. Nogen kontakter os for sent – de tackler tingene meget forskelligt", som en UU leder pointerer i casestudiet.

UU-lederne uddyber i casestudiet, at man ikke har nedskrevne procedurer for samarbejdet med uddannelsesinstitutionerne om frafaldstruede, men arbejder med udgangspunkt i netværk og traditioner for samarbejde. Styrken er smidigheden og fleksibiliteten, mens svagheden er det personafhængige:

"Vi har ikke et fuldbårent sikkerhedsnet. Det er personafhængigt. Det er svagheden. Den, der er tæt på den unge, tager fat. Det er ret smidigt. Folk har været her i mange år. Netværkene er afgørende. Man skal vide, hvem man skal kontakte. Vi supplerer hinanden ret fornuftigt, og vi er gode til at give overleveringer af de unge. Vi har en god tradition for fx mundtlige overleveringer. Så det holder her i vores lokale netværk" (UU leder).

"Vi har tæt dialog og forståelse af, hvornår vi går ind. Det lykkes ikke altid, men det er det, vi gerne vil" (UU leder).

I både det kvantitative og det kvalitative datamateriale ser vi en tendens til, at vejledningsindsatsen mellem særligt UU og uddannelsesinstitutionerne er overlappende, og at rammerne opleves som uklare. Som en række respondenter udtaler:

"Vejledning er i UU, og fastholdelse hos os. Men det smelter jo sammen!" (Gymnasial uddannelse).

"Det handler også om valg og omvalg inden for samme rammer. Når det handler om fastholdelse, så arbejder vi meget med at finde ud af, om de skal være her, eller om de skal være et helt andet sted i forhold til at vurdere fastholdelsesindsats" (Gymnasial uddannelse).

”Alle skolerne har udviklet fastholdelsesstrategier og har også omlagt vejledning til at handle mere om fastholdelse. Men de tager meget af UU’s arbejde i forhold til at vejlede til valg og omvalg” (UU leder).

”Vi i UU laver noget af deres arbejde! Sig mig – hvorfor ringer de til os? Er det ikke deres arbejde? Det er ofte i de vanskelige situationer. Men ikke et stort problem” (UU leder).

Som det ses i citaterne ovenfor, er der er dog ikke enighed om, hvorvidt UU laver uddannelsesinstitutionernes arbejde eller omvendt, hvilket understøtter det generelle billede af uklarheder på området.

Særligt UU lederne understreger dog, at uklarheden omkring arbejdsdeling også kan være en positiv ting, som udspringer af den fleksibilitet, der nødvendigvis må præge arbejdet med de unge: ”Uklarhed? Det kan der være noget om. Men jeg vil kalde det samarbejde. Det handler meget om fleksibilitet og en positiv indstilling” (UU-leder).

Samlet set vurderer 67 % af UU lederne og lederne på ungdomsuddannelserne, jf. Tabel 8, at organiseringen af den samlede fastholdelsesindsats er tilfredsstillende eller meget tilfredsstillende. Kun 6 % vurderer, at organiseringen er utilfredsstillende.

Andelen af aktører, som finder organiseringen af indsatsen tilfredsstillende, er tilnærmelsesvis lige stor mellem grupperne. Dog tenderer uddannelsesinstitutionerne i højere grad end UU at vurdere organiseringen af indsatsen utilfredsstillende.

Tabel 8. Hvordan vurderer du organiseringen af den samlede indsats omkring fastholdelse på ungdomsuddannelserne?

	UU	GYMNASIAL UDDANNELSE	ERHVERVS UDDANNELSE
Meget tilfredsstillende	9 % (4)	5 % (6)	16 % (7)
Tilfredsstillende	58 % (26)	62 % (70)	55 % (24)
Hverken eller	27 % (12)	18 % (20)	16 % (7)
Utilfredsstillende	0 % (0)	7 % (8)	9 % (4)
Meget utilfredsstillende	2 % (1)	0 % (0)	0 % (0)
Ved ikke	4 % (2)	8 % (9)	5 % (2)
Total	100 % (45)	100 % (113)	100 % (44)

Samlet set tyder det på, at samarbejdet mellem institutioner, UU og Studievalgscentre fungerer tilfredsstillende for aktørerne i dagligdagen, men at målet om et mere strategisk samarbejde mellem særligt UU og uddannelsesinstitutionerne, med klar arbejdsdeling og mindre overlappende vejledningsindsats, endnu ikke er nået.

4. FORELØBIGE RESULTATER OG EFFEKTER

Kapitel 4 forholder sig til aktørernes umiddelbare vurderinger af initiativet og de *foreløbige* resultater og effekter. Det kan endnu ikke forventes, at der kan dokumenteres væsentlige resultater og effekter af indsatsen.

4.1 Aktørernes vurdering

Takstbesparelsen i forbindelse med initiativ 9 opfattes af mange aktører i casestudiet som den egentlige årsag til lovændringerne på området. Aktørerne er på den baggrund generelt skeptiske, og enkelte er decideret kritiske og vurderer, at ændringerne medfører en forringelse af vejledningen, fordi uddannede vejledere nedprioriteres til fordel for andre medarbejdertyper. Som det kommer til udtryk i citatet:

”Vi har undret os over, at man frisætter studievejledningen med ungepakken – det forstår vi ikke? Altså hos os har de valgt at have vejledere stadig, men alligevel. Der er ikke uddannelseskraft til vejledere længere, og det synes jeg, er skidt. Det betyder, at de rige skoler kommer til at bruge flere penge på det end de mindre rige skoler kan, og det er jo et ulighedsproblem” (Medarbejder i forvaltning).

Flere aktører vurderer dog, at ændringerne i lovgivningen har medført, at fastholdelse vægtes mere og er blevet mere synligt, og mange aktører på uddannelsesinstitutionerne oplever, at det er positivt, at man med lovændringen i højere grad har mulighed for at justere og tilpasse egen indsats.

Som det ses i tabel 9 nedenfor, vurderer henholdsvis 72 % af gymnasierne og 62 % af erhvervsskolerne, at de i høj eller i meget høj grad har mulighed for at tilpasse fastholdelsesindsatsen efter vilkårene på deres institutioner.

Tabel 9. I hvilken grad vurderer du, at I kan tilpasse fastholdelsesindsatsen til vilkårene på netop jeres institution?

	GYMNASIAL UDDANNELSE	ERHVERVS UDDANNELSE
I meget høj grad	15 % (17)	14 % (6)
I høj grad	57 % (64)	48 % (21)
I nogen grad	25 % (28)	34 % (15)
I ringe grad	1 % (1)	2 % (1)
Slet ikke	0 % (0)	0 % (0)
Ved ikke	3 % (3)	2 % (1)
Total	100 % (113)	100 % (44)

Samlet set tyder resultaterne fra casestudiet dog på, at praksis (endnu) ikke reelt har ændret sig særligt meget:

”Praksis har ikke ændret sig særligt meget. Det er mere frit, men ikke de store ændringer endnu” (Gymnasial uddannelse).

”Men den nye vejledning er jo ikke særlig nyt. Det betyder jo bare, vi kan gøre lidt mere forskelligt nu” (Erhvervsuddannelse).

4.2 Betydning af fastholdelsesindsatsen

Det overordnede formål med lovændringen er at forbedre fastholdelsen af frafaldstruede elever på ungdomsuddannelserne. Dette ud fra overbevisningen om, at fastholdelsesindsatsen har betydning for, om eleverne gennemfører uddannelsen.

Overordnet er det opfattelsen blandt aktørerne, at fastholdelsesindsatsen har en afgørende betydning for, at eleverne gennemfører uddannelsen. Ca. tre fjerdedele af uddannelsesinstitutionerne mener, at indsatsen i høj eller i meget høj grad har en betydning mod 53 % af UU-lederne, der er mere kritiske over for effekten af institutionernes indsats. Ingen vurderer dog, at indsatsen *ikke* har betydning.

Tabel 10. I hvilken grad vurderer du, at skolens/uddannelsesinstitutionens fastholdelsesindsats har betydning for, at eleverne gennemfører uddannelsen?

	GYMNASIAL UDDANNELSE	ERHVERVS UDDANNELSE	UU
I meget høj grad	25 % (28)	30 % (13)	13 % (6)
I høj grad	51 % (58)	43 % (19)	40 % (18)
I nogen grad	22 % (25)	25 % (11)	36 % (16)
I ringe grad	1 % (1)	2 % (1)	0 % (0)
Slet ikke	0 % (0)	0 % (0)	0 % (0)
Ved ikke	1 % (1)	0 % (0)	11 % (5)
Total	100 % (113)	100 % (44)	100 % (45)

23 % vurderer, at fastholdelsesindsatsen kun i nogen grad har betydning for, om eleverne gennemfører uddannelsen. Dette skal ses i relation til den meget udbredte oplevelse af, at nogle unge har så store pro-

blemer, at effekten af fastholdelsesindsatsen er begrænset, men også oplevelsen af, at de unges motivation er helt afgørende. En respondent udtrykker således frustration over fastholdelsesarbejdet på institutionen:

"Her på det sidste har fraværet været vildt højt, og det er folk inden for levnedsmiddel, for de ville egentlig hellere noget andet. Vi har voldsomme problematikker i at skulle smide folk ind i uddannelse og tvinge dem til det. Fordi hvis de ikke synes, det er relevant for dem, så vil de jo reagere mod det" (Erhvervsuddannelse).

Både gymnasiale uddannelser og erhvervsuddannelser understreger dog, at fastholdelsesarbejdet fylder meget og har meget stor betydning i skolernes dagligdag. Flere understreger, at der bruges mange ressourcer på fastholdelse, som også ligger udover "det normale" eller det institutionaliserede:

"Vi påtager os en større og større samfundsmæssig opgave" (Gymnasial uddannelse).

"Vores fastholdelsesopgave er kæmpe stor. Det koster så mange ressourcer. Vi lever på vores ildsjælsmedarbejdere" (Erhvervsuddannelse).

Der efterspørges fra mange sider en ændring i de økonomiske rammevilkår – fx et socialt taxameter eller en mulighed for, at "pengene følger eleven".

5. KONKLUSIONER OG ANBEFALINGER

Stort set alle ungdomsuddannelsesinstitutioner har udarbejdet strategier og/eller procedurer for fastholdelse, men der er stor variation i omfang – fra meget overordnet fastholdelsespolitik til detaljerede procedurer/handlingsplaner. Traditionel studievejledning fylder fortsat meget i indsatsene på de gymnasiale uddannelser, mens særligt erhvervsuddannelserne iværksætter mange individuelle støtteordninger.

68 % af ungdomsuddannelserne har udarbejdet en strategi for samarbejdet med UU og Studievalg omkring frafaldstruede. Hver tredje gymnasiale uddannelsesinstitution har endnu ikke udarbejdet en strategi/procedure for samarbejdet. Dette skal ses i sammenhæng med en fortsat stor overlappende vejledningsindsats og en uklarhed omkring ansvarsområder i relation til fastholdelses- og vejledningsindsatsen.

Konkret vurderer halvdelen af ungdomsuddannelserne, at en fjerdedel af den vejledning, de foretager, reelt er UU's og/eller Studievalgs ansvar. 30 % af de erhvervsrettede uddannelser vurderer, at halvdelen af den vejledning, der foregår på institutionen, er UU's og/eller Studievalgs ansvar. 39 % af UU- og Studievalgcentre, mener, at *intet* af den vejledning, som foregår på uddannelsesinstitutionerne, reelt er UU's eller Studievalgs ansvar.

Samarbejdet mellem uddannelsesinstitutioner, UU og Studievalg opleves på trods af disse forhold generelt set som tilfredsstillende og meget fleksibelt. 67 % vurderer, at organiseringen af den samlede fastholdelsesindsats er tilfredsstillende eller meget tilfredsstillende. Samlet set må dette vurderes at være udtryk for et velfungerende dagligt samarbejde, men en fortsat mangel på strategisk og ledelsesmæssig tydelighed omkring snitfladerne mellem aktørerne og grænserne mellem fastholdelse og vejledning.

Der tegner sig et billede af, at lovændringen (endnu) ikke har ændret særligt meget ved praksis. Mange aktører fokuserer på besparelsen i forbindelse med lovændringen og er på den baggrund generelt skeptiske. Det opleves dog positivt, at man i højere grad har mulighed for at justere/tilpasse egen indsats, og 69 % af uddannelsesinstitutionerne vurderer, at de i høj eller i meget høj grad har mulighed for at tilpasse fastholdelsesindsatsen efter vilkårene på deres institutioner.

Overordnet er det også opfattelsen blandt aktørerne, at fastholdelsesindsatsen *har* en afgørende betydning for, at eleverne gennemfører uddannelsen. 75 % af uddannelsesinstitutionerne mener, at indsatsen i høj eller i meget høj grad har en betydning mod 51 % af UU lederne. Ingen vurderer, at indsatsen *ikke* har betydning.

Både gymnasiale uddannelser og erhvervsuddannelser understreger, at fastholdelsesarbejdet fylder meget i skolernes dagligdag og understreger, at der bruges mange ressourcer på fastholdelse, som også ligger udover "det normale" eller det institutionaliserede. Der efterspørges derfor fra mange sider en ændring i de økonomiske rammevilkår – fx et socialt taxameter eller en mulighed for, at "pengene følger eleven".

På denne baggrund anbefales, at Børne- og Undervisningsministeriet anderkender det velfungerende og fleksible daglige samarbejde mellem aktørerne, men fortsat fokuserer på (og kommunikerer) vigtigheden af et *strategisk funderet* samarbejde mellem aktørerne og tydelighed omkring snitfladerne mellem fastholdelse og vejledning. Helt konkret er det vigtigt, at der på skolerne er klarhed omkring, *hvem* man skal henvende sig til, hvis man som lærer oplever en ung, som er frafaldstruet.

BILAG A: METODE- OG DOKUMENTATION

Dataindsamlingen i forbindelse med proces- og effektevalueringen af Ungepakke II gennemføres i tre faser: baselinemålingen er gennemført forår/sommer 2011, midtvejsmåling gennemføres efterår 2011, og slutmåling gennemføres forår/sommer 2012.

Evalueringen afrapporteres samlet i forbindelse med slutevalueringen. Initiativ 2: Uddannelsesparathedsvurdering og initiativ 9: Frafaldstruede – målretning af ressourcer midtvejsevalueres og afrapporteres dog også efteråret 2011, baseret på baseline-dataindsamlingen.

Evalueringen er baseret på følgende dataindsamlingsmetoder:

- Registerdata fra Ungedatabasen
- Spørgeskemaundersøgelse blandt de involverede institutionelle aktører (Aktør survey)
- Spørgeskemaundersøgelse blandt unge i alderen 15-17 år, som ikke er i gang med en ordinær kompetencebaseret ungdomsuddannelse. I baselinemålingen er denne desuden suppleret med spørgeskemaundersøgelse blandt 9. og 10. klasseelever i udvalgte kommuner i forbindelse med baselinemålingen for at sikre data om uddannelsesparathedsvurderingen (Unge survey)
- Casestudier i seks udvalgte kommuner, herunder interview med både institutionelle aktører og unge.

Nedenfor gennemgås aktør-survey og casestudie, som har dannet grundlag for denne midtvejsstatus.

A.1 Aktør-survey

I foråret 2011 gennemførtes en websurvey med de institutionelle aktører involveret i Ungepakke 2. Der er tale om en bred række meget forskellige aktører, da Ungepakken samlet spænder bredt. Af tabellen nedenfor fremgår en liste over de adspurgte aktører, beskrivelse af hvilken leder/medarbejdertype, der har besvaret surveyen hos de forskellige aktører samt antal svar og svarprocent.

Tabel 11. Institutionssurvey – beskrivelse af fordelingen af besvarelser fra de forskellige aktørtyper (svarprocent i parentes)

AKTØR	LEDER/MEDARBEJDERTYPE	ANTAL SVAR OG (SVARPROCENT)
UU-centre: <i>Både UU-ledere og UU-vejledere</i>	UU-ledere UU-vejledere	45 (94 %) 52 (108 % ¹)
Studievalgscentre: <i>Lederen af studievalgscenteret</i>		6 (86 %)
Kommunale forvaltninger: <i>En person som har ansvar for indsatsen over for de 15-17-årige og som samarbejder med andre aktører, fx UU</i>	Arbejdsmarked- /Beskæftigelsesforvaltning 34 % Børn og Unge-forvaltning 27 % Skoleforvaltning 21 % Social og Sundhedsforvaltning 6 % Andet 11 %	108 (62 %)
Folkeskoler med 0.-9. klasse: <i>En person som har indblik i skolens rolle i arbejdet med uddannelsesparathedsvurderinger (i samarbejde med UU) og skolens muligheder for at give støtte til elever, der skønnes at få vanskeligheder ved at påbegynde en ungdomsuddannelse.</i>		80 (89 %)
10. klassecentre eller folkeskole m. 10. klasse <i>Lederen af 10. klassecentret/en person med ansvar for 10. klasserne</i>		111 (33 % ²)
Produktionsskoler: <i>En leder/medarbejder med ansvar for de produktionsskolebaserede lærlingeforløb på den pågældende skole</i>	Leder 75 % Lærer 2 % Vejleder 2 % Fuldmægtig 2 % Andet 19 %	53 (68 %)
Gymnasier: <i>En leder/medarbejder med viden om/ansvar for uddannelsesparathedsvurdering og fastholdelsesindsatsen på skolen</i>	Leder 72 % Vejleder 7 % Lærer 3 % Projektmedarbejder 1 % Fuldmægtig 1 % Andet 17 %	113 (74 %)
Erhvervsuddannelse: <i>En leder/medarbejder med viden om/ansvar for uddannelsesparathedsvurdering og fastholdelsesindsatsen på skolen</i>	Leder 77 % Vejleder 5 % Andet 18 %	44 (44 %)
De frie skoler (Frie/private grundskoler, efterskoler og husholdnings- og håndarbejdsskoler): <i>En (studie/uddannelses/skole) vejleder på skolen eller alternativt en person på skolen med viden om uddannelsesparathedsvurderinger og uddannelsesplaner</i>	Leder 43 % Vejleder 27 % Lærer 14 % Andet 16 %	207 (48 %)
Total		819 (56 %)

¹ En svarprocent på over 100 kan skyldes, at enkelte skoler fejlagtigt har videresendt deres spørgeskema til deres UU-vejleder.

² Den relativt lave svarprocent skyldes, at der blev udtrykket en del folkeskoler u. 10. kl. til denne gruppe.

Det vurderes, at alle de inddragede aktører er repræsenteret med et rimeligt antal besvarelser, populationerne taget i betragtning. Konklusioner om Studieevalgscentrene skal dog tages med et vist forbehold, da de er så få.

A.2 Casestudier

Størrelse og geografi: For at sikre en geografisk fordeling af kommuner er der valgt 2 storbykommuner, 2 provinskommuner og 2 kommuner i yderområder. Ønsket med denne fordeling er at sikre en bredde i de erfaringer, muligheder og udfordringer, der tegner sig for kommuner af forskellig størrelse og beliggenhed. Nedenfor ses en nærmere indkredsning af, hvad der definerer særligt kommuner i yderområderne:

Kommuner i yderområder:

Kommunerne i yderområderne udgøres af Bornholm, Brønderslev, Frederikshavn, Faaborg-Midtfyn, Guldborgsund, Hjørring, Langeland, Lolland, Læsø, Morsø, Norddjurs, Samsø, Svendborg, Tønder, Vesthimmerland og Ærø. Kommunerne er karakteriseret ved lav erhvervsindkomst ift. landsgennemsnittet, svag befolkningsudvikling. Men også når man ser på uddannelsesniveau, beskæftigelsesomfang mm., klarer yderområderne sig dårligere end resten af landet (jf. servicestyrelsen:

<http://www.servicestyrelsen.dk/udgivelser/socialt-fokus-alle-udgivelser/tekstudtraek/social-fokus-udsat-august-2010/kort-om-tema>).

'Erfarne' og 'mindre erfarne' kommuner

Kommunernes konkrete erfaringer med – og strategier for – at arbejde med målsætningen om at skaffe flere unge i uddannelse (UTA) et centralt kriterium for udvælgelse af casekommuner. Der udvælges således tre kommuner, der har gjort sig en række erfaringer i forhold til UTA-målsætningen, og tre kommuner, som er mindre erfarne med at arbejde med målsætningen.

Vurderingen og udvælgelsen af kommuner, der er langt fremme eller ej i forhold til målsætningen, har bygget på følgende:

1. Om kommunen har en vedtaget strategi for arbejdet med målsætningen om flere unge i uddannelse, og hvor længe en sådan har været gjort gældende
2. Erfaringsopsamlingen fra UTA-modelkommuneforsøgene (Katznelson, Murning og Pless, 2010)
3. Om kommunen kan fremvise foreløbige resultater i forhold til målsætningen.

Jf. 1 og 2. Konkret udvælges de erfarne casekommuner på baggrund af, om de har deltaget i KL's modelkommuneforsøg UTA (2007-2009), og om de har en børne-/ungepolitik, der indeholder en strategi og handlingsplan for arbejdet med UTA-målsætningen.

Jf. 3. Her anvendes data fra UNI-C's profilmodel for den ungdomsårgang, der afsluttede 9. klasse i 2008 (UNI-C, 2010). Opgørelsen viser, at 28 kommuner forventes at ligge under landsgennemsnittet for gennemførelse (under 78,2), 52 kommuner forventes at ligge omkring landsgennemsnittet (78,2-83,2), mens 18 kommuner forventes at ligge over landsgennemsnittet (over 83,2). Kommunernes performance har således

ikke mulighed for at indfange mulige resultater af UTA-indsatsen, der - som det fremgår ovenfor - først igangsattes i 2007.

Konkret tilrettelæggelse

Der er gennemført 4 fokusgrupper i hver kommune med deltagelse af:

1. De relevante forvaltningschefer og -medarbejdere, ledere af uddannelsesinstitutioner og leder af UU
2. Lærere og vejledere
3. Unge mellem 15-17 år, som ikke er i gang med kompetencegivende uddannelse og arbejde
4. Unge i 9. og 10. klasse, som er blevet uddannelsesparathedsvurderet.